

BAREM DE NOTARE
Olimpiada la Economie – Clasa a XII-a (limba română)

Evaluarea cunoștințelor teoretice și a capacității de aplicare a conceptelor economice			
I. Indicați valoarea de adevăr a următoarelor afirmații, argumentați răspunsul			
Itemul	Criterii de evaluare	Punctaj maxim	Răspunsuri corecte
1.	L - Răspunsul lipsește 0 - Răspunsul este incorect 1 - Pentru răspunsul corect selectat 1 - Pentru argumentarea corectă a răspunsului	2 p.	Conform legii randamentelor descrescătoare, după un anumit punct, creșterea cantității unui factor variabil de producție conduce la reducerea producției totale, ceilalți factori rămânând constanți. Fals <i>Argumentare (idee-cheie): Legea se referă la productivitatea marginală, nu la producția totală: după un anumit prag, fiecare unitate adițională de factor variabil aduce un spor de producție tot mai mic. Producția totală continuă să crească într-un ritm descrescător; abia când productivitatea marginală devine negativă producția totală începe să scadă.</i>
2.		2 p.	Deprecierea monedei naționale generează automat o îmbunătățire a balanței comerciale a țării. Fals <i>Argumentare (idee-cheie): Efectul depinde de elasticitățile cererii externe pentru exporturi și ale cererii interne pentru importuri. Dacă economia este dependentă de importuri pentru producție, deprecierea scumpește materiile prime și poate eroda competitivitatea. Pe termen scurt poate apărea chiar o deteriorare a balanței, înainte ca volumele să compenseze schimbarea de preț.</i>
3.		2 p.	Reducerea ratei rezervelor obligatorii de către Banca Națională amplifică potențialul de creare monetară al sistemului bancar comercial. Adevărat <i>Argumentare (idee-cheie): Multiplicatorul monetar este invers proporțional cu rata rezervelor obligatorii ($m = 1/r$). O rată mai mică permite băncilor comerciale să transforme un volum mai mare de depozite în credite, măbind masa monetară pentru aceeași bază monetară.</i>
4.		2 p.	Pe o piață în care cererea pentru un bun este inelastică în raport cu prețul, o creștere a prețului determină o creștere a venitului total al vânzătorilor. Adevărat <i>Argumentare (idee-cheie): Când coeficientul elasticității cererii are valoare subunitară în modul ($E_c < 1$), scăderea procentuală a cantității cerute este mai mică decât creșterea procentuală a prețului. Întrucât $\text{venit total} = P \times Q$, efectul prețului depășește efectul cantității, iar venitul total crește.</i>
5.		2 p.	Adoptarea tehnologiilor bazate pe inteligența artificială poate spori competitivitatea firmelor, chiar și în condițiile reducerii numărului locurilor de muncă tradiționale.

			<p>Fals Argumentare (idee-cheie): Implementarea inteligenței artificiale generează creșterea productivității muncii și reducerea costurilor unitare - componente directe ale competitivității firmei.</p>
II. Selectați răspunsul/răspunsurile corecte			
6.	<p>L - Răspunsul lipsește 0 - Răspunsul este incorect 1 - Pentru un răspuns corect 2 - Pentru 2 răspunsuri corecte</p> <p>Important! Fiecare raspuns gresit selectat va duce la depunctare cu 1 punct. Punctaj minim per item 0 (nu se acordă punctaj total cu „-”)</p>	2 p.	<p>Care dintre afirmațiile de mai jos descriu corect efectele monopolului asupra bunăstării economice?</p> <p>a. Monopolul maximizează simultan profitul firmei și surplusul consumatorului. b. Existența monopolului garantează inovarea tehnologică prin profituri reinvestite. c. Monopolul produce o cantitate mai mică decât piața cu concurență perfectă, la prețuri mai mari. d. Monopolul generează o pierdere netă de bunăstare la nivelul societății.</p>
7.		2 p.	<p>Creșterea productivității muncii poate conduce la:</p> <p>a. Reducerea costului unitar de producție. b. Creșterea competitivității firmei. c. Eliminarea costurilor fixe. d. Reducerea automată a cererii.</p>
8.		2 p.	<p>Care dintre afirmațiile de mai jos descriu corect rolul gospodăriilor în circuitul economic?</p> <p>a. Sunt consumatorii finali ai bunurilor și serviciilor pe piața produselor. b. Realizează combinarea factorilor de producție pentru obținerea bunurilor. c. Sunt principalii furnizori ai factorilor de producție pe piața factorilor. d. Stabilesc politica fiscală și politica monetară a economiei naționale.</p>
9.		2 p.	<p>Șomajul structural poate apărea ca urmare a:</p> <p>a. Automatizării proceselor de producție. b. Fluctuațiilor sezoniere ale activității economice. c. Nepotrivirii calificărilor cu cerințele pieței muncii. d. Creșterii cererii agregate.</p>
10.		2 p.	<p>Care dintre afirmațiile de mai jos caracterizează corect societatea cu răspundere limitată (SRL)?</p> <p>a. Răspunderea asociaților este limitată la valoarea capitalului social subscris. b. Patrimoniul firmei se confundă cu patrimoniul personal al asociaților. c. Poate fi constituită de unul sau mai mulți asociați, persoane fizice sau juridice. d. Asociații răspund nelimitat și solidar pentru obligațiile firmei.</p>
11.		2 p.	<p>Care dintre situațiile descrise mai jos reflectă o încălcare a dreptului de proprietate intelectuală?</p> <p>a. Reproducerea integrală a unei cărți fără acordul autorului, în scop comercial. b. Înregistrarea propriei invenții la oficiul național de brevetare. c. Comercializarea unui produs sub o marcă înregistrată legal de o altă firmă.</p>

			d. Citarea unei surse academice cu indicarea corectă a autorului.								
12.		2 p.	Liberalizarea comerțului internațional poate determina: a. <i>Creșterea concurenței pe piața internă.</i> b. <i>Diversificarea produselor disponibile pentru consumatori.</i> c. Eliminarea completă a importurilor. d. Reducerea tuturor diferențelor de dezvoltare dintre state.								
13.		2 p.	Un consumator rațional, în condițiile unui buget limitat și a unor preferințe stabile, atinge echilibrul de consum atunci când: a. Cantitățile consumate din fiecare bun sunt egale între ele. b. <i>Utilitatea marginală raportată la preț este egală pentru toate bunurile consumate.</i> c. <i>Utilitatea totală obținută este maximă pentru veniturile cheltuite.</i> d. Utilitatea marginală a ultimei unități consumate este aceeași pentru toate bunurile.								
14.		2 p.	Care dintre situațiile de mai jos determină o deplasare a curbei cererii pentru un bun? a. <i>Modificarea veniturilor consumatorilor.</i> b. Reducerea prețului propriu al bunului analizat. c. <i>Schimbarea modei sau a preferințelor consumatorilor față de bun.</i> d. Creșterea cantității oferite ca urmare a unei tehnologii noi de producție.								
15.		2 p.	Politicele de dezvoltare durabilă pot urmări: a. <i>Utilizarea eficientă a resurselor naturale.</i> b. Exploatarea intensivă a resurselor fără restricții. c. <i>Reducerea impactului negativ asupra mediului.</i> d. Maximizarea producției indiferent de costurile sociale.								
III. Asociați corect elementele din cele două coloane											
16.	L - Răspunsul lipsește 0 - Asocieri incorecte 1 – 1 asocieri corecte 2 – 2 asocieri corecte	2 p.	Asociați fiecare tip de sistem economic din prima coloană cu trăsătura definitorie din coloana a doua care i se potrivește: <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 5%;">A</td> <td style="width: 45%;">Sistemul economic tradițional</td> <td style="width: 5%;">1.</td> <td style="width: 45%;">Deciziile economice se iau pe baza obiceiurilor, cutumelor și a tradiției</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>Sistemul economic mixt</td> <td>3.</td> <td>Coexistă proprietatea privată cu intervenția reglatoare a statului</td> </tr> </table>	A	Sistemul economic tradițional	1.	Deciziile economice se iau pe baza obiceiurilor, cutumelor și a tradiției	B	Sistemul economic mixt	3.	Coexistă proprietatea privată cu intervenția reglatoare a statului
A	Sistemul economic tradițional	1.	Deciziile economice se iau pe baza obiceiurilor, cutumelor și a tradiției								
B	Sistemul economic mixt	3.	Coexistă proprietatea privată cu intervenția reglatoare a statului								
17.		2 p.	Asociați fiecare concept economic din prima coloană cu definiția corespunzătoare din coloana a doua: <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 5%;">A</td> <td style="width: 45%;">Costul marginal</td> <td style="width: 5%;">2.</td> <td style="width: 45%;">Sporul de cost suportat de firmă pentru producerea unei unități suplimentare</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>Pragul de rentabilitate</td> <td>3.</td> <td>Volumul producției la care venitul total egalează costul total, profitul fiind nul</td> </tr> </table>	A	Costul marginal	2.	Sporul de cost suportat de firmă pentru producerea unei unități suplimentare	B	Pragul de rentabilitate	3.	Volumul producției la care venitul total egalează costul total, profitul fiind nul
A	Costul marginal	2.	Sporul de cost suportat de firmă pentru producerea unei unități suplimentare								
B	Pragul de rentabilitate	3.	Volumul producției la care venitul total egalează costul total, profitul fiind nul								

18.		2 p.	Asociați fiecare organism economic internațional din prima coloană cu domeniul principal de activitate din coloana a doua:								
			<table border="1"> <tr> <td>A</td> <td>Fondul Monetar Internațional (FMI)</td> <td>3.</td> <td>Asigurarea stabilității sistemului monetar internațional și acordarea de credite în situații de criză valutară</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>Organizația Mondială a Comerțului (OMC)</td> <td>1.</td> <td>Reglementarea relațiilor comerciale dintre state și liberalizarea schimburilor internaționale</td> </tr> </table>	A	Fondul Monetar Internațional (FMI)	3.	Asigurarea stabilității sistemului monetar internațional și acordarea de credite în situații de criză valutară	B	Organizația Mondială a Comerțului (OMC)	1.	Reglementarea relațiilor comerciale dintre state și liberalizarea schimburilor internaționale
A	Fondul Monetar Internațional (FMI)	3.	Asigurarea stabilității sistemului monetar internațional și acordarea de credite în situații de criză valutară								
B	Organizația Mondială a Comerțului (OMC)	1.	Reglementarea relațiilor comerciale dintre state și liberalizarea schimburilor internaționale								
19.		2 p.	Asociați fiecare fenomen economic din coloana 1 cu efectul corespunzător din coloana 2:								
			<table border="1"> <tr> <td>A</td> <td>Creșterea costurilor de producție</td> <td>2.</td> <td>Deplasarea curbei ofertei spre stânga</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>Creșterea veniturilor populației</td> <td>4.</td> <td>Deplasarea curbei cererii spre dreapta</td> </tr> </table>	A	Creșterea costurilor de producție	2.	Deplasarea curbei ofertei spre stânga	B	Creșterea veniturilor populației	4.	Deplasarea curbei cererii spre dreapta
A	Creșterea costurilor de producție	2.	Deplasarea curbei ofertei spre stânga								
B	Creșterea veniturilor populației	4.	Deplasarea curbei cererii spre dreapta								
20.		2 p.	Asociați fiecare obiectiv economic din coloana 1 cu măsura de politică corespunzătoare din coloana 2:								
			<table border="1"> <tr> <td>A</td> <td>Combaterea inflației</td> <td>4.</td> <td>Restrângerea creditării</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>Stimularea creșterii economice</td> <td>3.</td> <td>Creșterea investițiilor publice</td> </tr> </table>	A	Combaterea inflației	4.	Restrângerea creditării	B	Stimularea creșterii economice	3.	Creșterea investițiilor publice
A	Combaterea inflației	4.	Restrângerea creditării								
B	Stimularea creșterii economice	3.	Creșterea investițiilor publice								
21.		2 p.	Asociați fiecare indicator macroeconomic din prima coloană cu modul corect de calcul din coloana a doua:								
			<table border="1"> <tr> <td>A</td> <td>Produsul Intern Brut (PIB)</td> <td>1.</td> <td>Suma valorii adăugate brute create pe teritoriul național într-o perioadă determinată</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>Produsul Intern Net (PIN)</td> <td>2.</td> <td>PIB-ul din care s-a scăzut amortizarea capitalului fix</td> </tr> </table>	A	Produsul Intern Brut (PIB)	1.	Suma valorii adăugate brute create pe teritoriul național într-o perioadă determinată	B	Produsul Intern Net (PIN)	2.	PIB-ul din care s-a scăzut amortizarea capitalului fix
A	Produsul Intern Brut (PIB)	1.	Suma valorii adăugate brute create pe teritoriul național într-o perioadă determinată								
B	Produsul Intern Net (PIN)	2.	PIB-ul din care s-a scăzut amortizarea capitalului fix								

IV. Rezolvați problemele

22.	<p>L - Răspunsul lipsește 0 - Răspunsul este incorect</p> <p>1. Coeficientul elasticității cererii prețului formula corectă – 0,5 p. rezolvare + rezultat corect – 1,5 p.</p> <p>2. Profitul brut lunar (noiembrie și decembrie) formula corectă – 0,5 p. rezolvare + rezultat corect – 1,5 p.</p> <p>3. Pragul de rentabilitate</p>	6 p.	<p>1. Coeficientul elasticității cererii prețului: <i>Formula:</i> $E_c = (\Delta Q/Q_1) / (\Delta P/P_1) = [(Q_2 - Q_1)/Q_1] / [(P_2 - P_1)/P_1]$ <i>Rezolvare:</i> $E_c = [(7.000 - 10.000)/10.000] / [(100 - 80)/80] = (-0,30) / (0,25) = -1,2$ <i>Rezultat:</i> $E_c = 1,2 > 1 \Rightarrow$ cerere elastică în raport cu prețul. Creșterea prețului determină o reducere mai mult decât proporțională a cantității cerute.</p> <p>2. Profitul brut lunar: <i>Formula:</i> $PB = VT - CT = P \cdot Q - (CF + CVU \cdot Q)$ <i>Rezolvare noiembrie:</i> $PB(\text{nov}) = 80 \times 10.000 - (200.000 + 30 \times 10.000) = 800.000 - 500.000 = \mathbf{300.000 \text{ lei}}$ <i>Rezolvare decembrie:</i> $PB(\text{dec}) = 100 \times 7.000 - (200.000 + 30 \times 7.000) = 700.000 - 410.000 = \mathbf{290.000 \text{ lei}}$ <i>Rezultat:</i> În pofida creșterii prețului, profitul brut a scăzut cu 10.000 lei (~3,3%) – decizia de majorare a prețului nu a fost optimă din punct de vedere al profitabilității.</p>
-----	---	------	---

	<p>formula corectă – 0,5 p. rezolvare + rezultat corect – 1,5 p.</p>		<p>3. Pragul de rentabilitate (la P = 100 lei/sticlă): <i>Formula:</i> $Q_{pr} = CF / (P - CVU)$ <i>Rezolvare:</i> $Q_{pr} = 200.000 / (100 - 30) = 200.000 / 70 \approx 2.857,14$ <i>Rezultat:</i> $Q_{pr} \approx 2.858$ sticle/lună – peste acest nivel întreprinderea își acoperă integral costurile și începe să obțină profit.</p>
23.	<p>1. Multiplicatorul monetar formula corectă – 0,5 p. rezolvare + rezultat corect – 1,5 p.</p> <p>2. Volumul maxim al masei monetare formula corectă – 0,5 p. rezolvare + rezultat corect – 1,5 p.</p> <p>3. Variația absolută a masei monetare formula corectă – 0,5 p. rezolvare + rezultat corect – 1,5 p.</p>	6 p.	<p>1. Multiplicatorul monetar înainte de modificarea ratei: <i>Formula:</i> $m = 1 / r$ <i>Rezolvare:</i> $m_1 = 1 / 0,25 = 4$ <i>Rezultat:</i> $m_1 = 4$ – fiecare leu de bază monetară poate genera maximum 4 lei masă monetară.</p> <p>2. Volumul maxim al masei monetare (la r = 25%): <i>Formula:</i> $M_{max} = D \times m = D / r$ <i>Rezolvare:</i> $M_{max1} = 50 \text{ mil.} \times 4 = 200 \text{ mil. lei}$ <i>Rezultat:</i> $M_{max1} = 200$ milioane lei</p> <p>3. Variația absolută a masei monetare (r scade de la 25% la 20%): <i>Formula:</i> $\Delta M = M_{max2} - M_{max1} = D/r_2 - D/r_1$ <i>Rezolvare:</i> $m_2 = 1/0,20 = 5$; $M_{max2} = 50 \times 5 = 250 \text{ mil. lei}$ $\Delta M = 250 - 200 = 50 \text{ mil. lei}$ <i>Rezultat:</i> $\Delta M = +50$ milioane lei – reducerea ratei rezervelor obligatorii cu 5 p.p. determină o creștere suplimentară a masei monetare cu 50 mil. lei (+25% față de situația inițială).</p>
24.	<p>1. Produsul Intern Brut (PIB nominal) formula corectă – 0,5 p. rezolvare + rezultat corect – 1,5 p.</p> <p>2. Venitul Național Net (VNN) formula corectă – 0,5 p. rezolvare + rezultat corect – 1,5 p.</p> <p>3. PIB-ul real per capita formula corectă – 0,5 p. rezolvare + rezultat corect – 1,5 p.</p>	6 p.	<p>1. Produsul Intern Brut (PIB nominal) – metoda cheltuielilor: <i>Formula:</i> $PIB = C + I_b + G + (X - M)$ <i>Rezolvare:</i> $PIB = 280 + 95 + 110 + (145 - 180) = 485 - 35$ <i>Rezultat:</i> $PIB = 450$ mld. u.m.</p> <p>2. Venitul Național Net (VNN): <i>Formula:</i> $VNN = PNB - \text{Amortizare} = (PIB + \text{Venituri nete din străinătate}) - \text{Amortizare}$ <i>Rezolvare:</i> $PNB = 450 + 25 = 475 \text{ mld. u.m.}$; $VNN = 475 - 40 = 435 \text{ mld. u.m.}$ <i>Rezultat:</i> $VNN \approx 435$ mld. u.m.</p> <p>3. PIB-ul real per capita: <i>Formula:</i> $PIB_{real} = (PIB_{nominal} / \text{Deflator}) \times 100$; $PIB_{real_pc} = PIB_{real} / \text{Populație}$ <i>Rezolvare:</i> $PIB_{real} = (450 / 125) \times 100 = 360 \text{ mld. u.m.}$ $PIB_{real_pc} = 360 \text{ mld.} / 4,5 \text{ mil. locuitori} = 80.000 \text{ u.m./locuitor}$ <i>Rezultat:</i> $PIB_{real_pc} = 80.000 \text{ u.m./locuitor}$ (≈ 80 mii u.m./loc.)</p>

Evaluarea competențelor analitice și de argumentare prin studiile de caz

V. Analizați studiile de caz propuse și elaborați soluții economice argumentate

25.	<p>L - Răspunsul lipsește 0- Răspunsul este incorect Identificarea corectă a problemei economice – 1 p.</p> <p>Analiza factorilor determinanți și utilizarea datelor – 5 p. (puncte 2.a → 2.e, câte 1 p. fiecare)</p> <p>Formularea soluțiilor/proponerilor – 2 p. (câte 1 p. per soluție: măsură + actor + efect)</p>	10 p.	<p>Idei-cheie așteptate în răspuns:</p> <p>1. Problema economică: Dependența excesivă (concentrare structurală) a economiei naționale de un singur sector (IT/TIC) și riscurile asociate acestei monoculturi economice, accentuate de expansiunea AI care amenință o parte din locurile de muncă din sector. Apare și un dezechilibru salarial accentuat IT vs. restul economiei.</p> <p>2.a) Cauze economice (oricare 2): regimul fiscal preferențial al MITP (impozit unic 7% pe vânzări); orientarea agresivă spre export susținută de cererea externă; capitalul uman calificat la cost competitiv (raport calitate-preț); investiții străine atrase de stabilitatea reglementărilor; politici de stimulare a parcurilor IT.</p> <p>2.b) Actori afectați (2 categorii cu efectul): (i) angajații din IT – salarii ridicate, dar risc de șomaj structural prin AI (programatori juniori); (ii) bugetul de stat – beneficiar prin contribuții fiscale care acoperă 16% din cheltuielile educației, dar vulnerabil la șocuri în sector; (iii) angajații din restul economiei – decalaj salarial 3:1 și concurență pentru capital uman; (iv) sectoarele tradiționale (agricultură, industrie) – pierd forța de muncă tânără spre IT.</p> <p>2.c) Mecanismul economic (lanț cauză-efect): Stimulente fiscale + cerere externă → creștere accelerată a sectorului IT → salarii de 3× media națională → migrarea capitalului uman calificat din alte sectoare către IT → adâncirea decalajelor salariale și sectoriale → economie monodependentă → vulnerabilitate la șocuri externe (recesiune globală, schimbări tehnologice, AI) → risc sistemic.</p> <p>2.d) Date concrete din enunț (oricare 2): 5% pondere în PIB (triplu față de 2015); 88% din vânzări la export; 26% din exporturile de servicii ale R. Moldova; salariu mediu IT 50.000 lei vs. 15.472 lei în restul economiei (raport 3,2:1); 4,4% din toți angajații lucrează în TIC (locul 2 în Europa); creștere de 33% a numărului de rezidenți într-un singur an; 1,5 mld. lei contribuții fiscale = 16% din cheltuielile învățământului.</p> <p>2.e) Consecințe anticipate:</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>Termen scurt:</i> creșterea inegalităților de venit între IT și restul economiei, tensiuni sociale, presiuni inflaționiste regionale (imobiliare în Chișinău); migrare internă a capitalului uman dinspre alte sectoare.• <i>Termen mediu/lung:</i> vulnerabilitate macroeconomică majoră la șocuri externe; pierderea unui procent semnificativ din PIB și exporturi în caz de criză a sectorului IT; șomaj structural prin automatizarea via AI a posturilor de juniori; subdezvoltare cronică a celorlalte sectoare productive. <p>3. Soluții (exemple acceptabile):</p> <p>Soluția 1: Diversificare economică prin extinderea modelului „parc tehnologic” și către alte sectoare cu valoare adăugată (biotech, agritech, industrii creative, fintech).</p> <p>(i) <i>Măsura:</i> instituirea unor regimuri similare MITP pentru 2-3 sectoare strategice complementare.</p> <p>(ii) <i>Actor:</i> Ministerul Dezvoltării Economice / Guvern / Parlament.</p> <p>(iii) <i>Efect așteptat:</i> reducerea dependenței de IT, creștere mai echilibrată a PIB-ului, exporturi diversificate.</p>
-----	--	-------	---

			<p>Soluția 2: Programe de re-/up-skilling pentru programatorii juniori afectați de AI și pentru forța de muncă din sectoare tradiționale, finanțate parțial din contribuțiile sectorului IT.</p> <p>(i) <i>Măsura:</i> fond național de competențe digitale, alocare 5–10% din contribuțiile fiscale IT pentru recalificare profesională.</p> <p>(ii) <i>Actor:</i> ANOFM, ministerele Educației și Muncii, asociațiile patronale IT.</p> <p>(iii) <i>Efect așteptat:</i> rezistență la șomaj structural indus de AI, creșterea capitalului uman în alte sectoare.</p>
26.		10 p.	<p>Idei-cheie așteptate în răspuns:</p> <p>1. Problema economică: Restrângerea drastică a populației ocupate (cu peste 50% în 35 de ani) combinată cu o criză demografică (îmbătrânirea populației + emigrație masivă) generează deficit de forță de muncă, presiune asupra sistemului public de pensii și risc de declin economic structural. Rata oficială scăzută a șomajului maschează realitatea pieței muncii.</p> <p>2.a) Cauze (una economică + una demografică):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Cauză economică:</i> diferențialul de salarii și calitate a vieții față de UE → emigrația masivă (610 mii în 2015 → 923 mii în 2025); insuficiența locurilor de muncă bine plătite în R. Moldova; sectorul informal (~134 mii) ca alternativă la lipsa de oferte formale. • <i>Cauză demografică:</i> scădere a natalității și îmbătrânirea populației – tinerii 15-24 ani sub 238 mii vs. 436 mii persoane peste 65 ani; raportul demografic inversat. <p>2.b) Sectoare/categorii grav afectate (oricare 2): (i) agricultura (~76 mii angajați) – deficit cronic, productivitate scăzută, risc pentru securitatea alimentară; (ii) construcțiile (~50 mii angajați) – frânare a infrastructurii și a investițiilor publice; (iii) sistemul public de pensii – scădere a raportului contribuabili/pensionari (sustenabilitate financiară periclitată); (iv) sistemul de sănătate și educație – ies din câmpul muncii mai mulți decât intră.</p> <p>2.c) De ce rata 3,5% nu reflectă realitatea: Indicatorul ILO consideră șomeri doar persoanele care nu lucrează, sunt disponibile imediat și caută activ de lucru. În R. Moldova: (i) ~923 mii persoane plecate peste hotare nu se regăsesc în statistici – emigrația funcționează ca „supapă” și ascunde șomajul; (ii) ~134 mii lucrează informal (nu apar ca șomeri, dar nici nu contribuie); (iii) persoanele descurajate care nu mai caută activ sunt excluse din statistici (șomaj ascuns); (iv) subocuparea (locuri de muncă cu venituri foarte mici) nu este reflectată.</p> <p>2.d) Date concrete din enunț (oricare 2): scădere de la 1,6 mil. ocupați (1990) la 774 mii (2025) – peste –50%; 923 mii cetățeni peste hotare în 2025 (≈ mai mulți decât cei ocupați în țară); raport 436 mii vârstnici / 238 mii tineri 15-24 ani; ~134 mii în sectorul informal; deficit cumulativ ~126 mii angajați în agricultură + construcții.</p> <p>2.e) Consecințe anticipate:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Termen scurt asupra pensiilor:</i> presiune severă pe Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat – raportul contribuabili/pensionari scade, deficit BASS în creștere, risc de reduceri reale ale pensiilor sau de subvenții suplimentare de la buget.

			<p>• <i>Termen lung asupra structurii economiei:</i> dezindustrializare și depopulare a zonelor rurale; pierdere de competitivitate; economia se va specializa în servicii cu valoare adăugată redusă și remitențe; cerc vicios depopulare → declin economic → emigrație suplimentară.</p> <p>3. Soluții (exemple acceptabile):</p> <p>Soluția 1: Programe de reîntoarcere a diasporei (stimulente fiscale, granturi de relocare, recunoaștere competențe dobândite peste hotare).</p> <p>(i) <i>Măsura:</i> fond de re-emigrare, scutire impozit pe venit primii 2 ani, granturi antreprenoriale 100-500 mii lei.</p> <p>(ii) <i>Actor:</i> Guvern + Biroul pentru Relațiile cu Diaspora + Ministerul Economiei.</p> <p>(iii) <i>Efect așteptat:</i> creșterea populației ocupate cu capital uman experimentat, reducerea deficitelor sectoriale.</p> <p>Soluția 2: Reforma sistemului de pensii (pilonul II obligatoriu, creșterea vârstei de pensionare, formalizarea muncii informale).</p> <p>(i) <i>Măsura:</i> introducerea/extinderea pilonului II și incentive de formalizare (reducere CAS pentru sectoarele cu informalitate mare).</p> <p>(ii) <i>Actor:</i> Parlament + CNAS + Ministerul Muncii.</p> <p>(iii) <i>Efect așteptat:</i> lărgirea bazei de contribuabili, sustenabilitate financiară pe termen mediu, reducerea sectorului informal.</p>
27.		10 p.	<p>Idei-cheie așteptate în răspuns:</p> <p>1. Problema economică: Întreprinderea mică „Dulce&Bun” se confruntă cu intrarea pe piața locală a unui concurent major (lanț internațional cu economii de scară), ceea ce amenință supraviețuirea sa pe termen mediu. Problema-cheie: alegerea strategiei competitive optime în condițiile asimetriei de resurse.</p> <p>2.a) Tipul structurii de piață: Concurență monopolistică – piață cu mulți cumpărători și vânzători, produse diferențiate (rețete „de casă” vs. produse standardizate), intrare/ieșire relativ ușoară, fiecare firmă are putere parțială asupra prețului prin diferențiere. Trăsături esențiale: diferențierea produsului, publicitate intensivă, putere limitată de monopol asupra propriei „nișe” de clienți fideli, profit economic nul pe termen lung.</p> <p>2.b) Avantaje competitive:</p> <p><i>Dulce&Bun (oricare 2):</i> rețete artisanale, „de casă”, autentice; relație personală cu clienții (70% clienți fideli); flexibilitate decizională (decizii rapide ale proprietarului); cunoașterea fină a preferințelor locale; capacitate de personalizare a produselor; imagine de „comunitate locală”.</p> <p><i>Lanțul internațional (oricare 2):</i> economii de scară (prețuri cu 25–30% mai mici la produse similare); buget de publicitate de zeci de ori mai mare; notorietate internațională a brandului; rețea de aprovizionare integrată; sisteme de management profesionalizate.</p> <p>2.c) Mecanismul economic al diferențierii: Diferențierea produsului face cererea pentru produs <i>mai inelastică</i> (consumatorii fideli percep produsul ca neînlocuibil de oferta concurentă) → firma mică obține o curbă a cererii propriie, descrescătoare, dar mai abruptă → poate menține un preț mai ridicat fără pierdere semnificativă de clienți → marja brută rămâne acoperitoare chiar la volume mai mici. Pe scurt: diferențierea creează „mini-monopol” pe segmentul clienților fideli, reducând presiunea concurenței prin preț.</p>

		<p>2.d) Date din enunț pentru a evalua strategia de reducere a prețurilor: Profitul net = 96.000 lei (doar 8% marjă) – marjă deja mică, foarte puțin spațiu pentru reducere; lanțul are prețuri cu 25-30% mai mici – pentru a egala, „Dulce&Bun” ar trebui să-și reducă prețurile cu ~25%, ceea ce ar elimina marja și ar conduce la pierderi (90.000–120.000 lei reduceri vs. 96.000 lei profit). Concluzie: <i>strategia de preț nu este viabilă</i> – firma mică nu poate concura pe cost cu economiile de scară ale lanțului.</p> <p>2.e) Efecte anticipate (fără strategie de răspuns):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Imediat (primele 3 luni):</i> pierdere de 15-25% din clienții ocazionali (cei 30% non-fideli) atrași de noutate și prețuri mai mici; scădere a cifrei de afaceri, posibilă trecere pe pierdere. • <i>Termen mediu (1-2 ani):</i> erodarea bazei de clienți fideli prin imitarea produselor de către lanț, pierdere de personal calificat (cofetarul-șef și cofetarii pot pleca), risc real de închidere sau vânzare. <p>3. Soluții (exemple acceptabile):</p> <p>Soluția 1: Strategie de diferențiere prin nișă premium artizanală + servicii personalizate (torturi la comandă, evenimente private, abonamente lunare pentru clienții fideli).</p> <p>(i) <i>Măsura:</i> lansare gamă „signature” cu ingrediente locale premium, sistem de comenzi personalizate online, program de loialitate.</p> <p>(ii) <i>Actor:</i> proprietara + cofetarul-șef (rețete) + un specialist marketing extern.</p> <p>(iii) <i>Efect așteptat:</i> consolidarea segmentului fidel (70%), atragerea unor clienți cu putere de cumpărare ridicată, justificarea unui preț premium, protecție față de concurența pe preț.</p> <p>Soluția 2: Specializare pe ocazii speciale și cooperare locală (parteneriate cu evenimente, cafenele, școli, firme din zonă) – B2B.</p> <p>(i) <i>Măsura:</i> contracte de furnizare cu 5-10 actori locali (cafenele, restaurante, școli), produse pentru evenimente personalizate.</p> <p>(ii) <i>Actor:</i> proprietara cu sprijinul unui angajat dedicat vânzării B2B.</p> <p>(iii) <i>Efect așteptat:</i> diversificarea fluxurilor de venit, reducerea dependenței de vânzarea cu amănuntul, stabilitate financiară.</p>
28.	10 p.	<p>Idei-cheie așteptate în răspuns:</p> <p>1. Problema/Observația economică: Economia comportamentală arată că deciziile economice ale indivizilor sunt sistematic influențate de modul de prezentare a opțiunilor („arhitectura alegerii”) și de erorile cognitive, contrazicând ipoteza consumatorului perfect rațional din economia clasică. Prin urmare, modelele economice tradiționale subestimează rolul contextului decizional.</p> <p>2.a) Diferențe între consumatorul rațional clasic și comportamentul real (oricare 2): (i) Clasic – decizia se bazează pe maximizarea utilității cu informație completă vs. real – decizii cu raționalitate limitată (Simon) și informație asimetrică; (ii) Clasic – preferințele sunt stabile, exogene; real – preferințele sunt construite în context și influențate de cadrul de prezentare (framing effect); (iii) Clasic – calcul rece al costurilor și beneficiilor; real – influență a euristicilor, ancorelor, status quo bias; (iv) Clasic – sensibilitate la valoarea absolută a prețului; real – sensibilitate la prezentare (99,99 vs. 100 lei).</p>

		<p>2.b) Categorii de actori care pot folosi „arhitectura alegerii” (oricare 2): (i) Firmele – design al ambalajului, plasare în magazin, prețuri psihologice (99,99 lei), opțiuni „default” (abonamente pre-bifate); (ii) Instituții publice/guvern – opțiuni implicite pentru donare de organe, înrolare automată în scheme de pensii sau economisire, simplificarea formularelor; (iii) Sistemul de sănătate – arhitectura meniurilor în cantine, etichetare alimentară; (iv) Bănci/aplicații financiare – rotunjirea automată a plăților, economisire-default; (v) ONG-uri – design al campaniilor de donare.</p> <p>2.c) Mecanismul „nudge”-ului: „Nudge”-ul exploatează <i>inerția cognitivă</i> și tendința de status quo: consumatorii preferă să rămână la opțiunea „default” pentru că schimbarea ei necesită efort cognitiv. Prin alegerea cu grijă a opțiunii implicite, designerul direcționează decizia majorității fără a interzice alternativele – libertatea de alegere rămâne formală, dar costul efortului favorizează rezultatul dorit (de exemplu, donarea de organe). Mecanismul este compatibil cu „paternalismul libertarian” (Thaler-Sunstein).</p> <p>2.d) Exemple din enunț pentru influența prezentării (oricare 2): (i) Plasarea fructelor la nivelul ochilor și a dulciurilor pe rafturile de jos în cantine școlare → crește consumul de fructe (acces vizual și fizic facil); (ii) Donarea automată de organe (opt-out): rate >90% în Austria/Belgia vs. <20% în țările cu opt-in – aceeași libertate de alegere, dar default-uri diferite, rezultate radical diferite; (iii) Prețuri 99,99 lei – consumatorul „ancorează” pe prima cifră („sub 100”), deși diferența reală este 1 ban; (iv) Rotunjirea automată în aplicații bancare – economisire fără efort decizional.</p> <p>2.e) Efecte anticipate:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Efect pozitiv:</i> creșterea bunăstării individuale (economisire mai mare, alimentație sănătoasă, donare de organe) și colective (sustenabilitate, sănătate publică, reducerea costurilor sociale) fără restrângerea libertății formale de alegere. • <i>Efect problematic:</i> risc de manipulare a consumatorului în avantajul firmelor (prețuri psihologice, opțiuni default abuzive), erodarea autonomiei reale a deciziei, întrebări etice privind cine decide care „nudge” este în interesul oamenilor (paternalism); concentrare de putere informațională în mâna designerilor de opțiuni. <p>3. Soluții/Aplicații pentru R. Moldova (exemple acceptabile):</p> <p>Soluția 1: Înrolare automată („opt-out”) în pilonul II de pensii facultativ pentru toți angajații.</p> <p>(i) <i>Măsura:</i> schimbarea opțiunii implicite de la „neînscris” la „înscris cu contribuție minimă 2%”, cu posibilitate de retragere oricând.</p> <p>(ii) <i>Actor:</i> CNAS + Ministerul Muncii + Parlament.</p> <p>(iii) <i>Efect așteptat:</i> creșterea masivă a economisirii pentru pensie (pe modelul SUA – „Save More Tomorrow”), reducerea sărăciei vârstnicilor, suplimentarea fondurilor de investiții pe termen lung.</p> <p>Soluția 2: Etichetare nutrițională simplificată („semafor”: roșu / galben / verde) pe produsele alimentare ambalate.</p> <p>(i) <i>Măsura:</i> obligație legală de afișare front-of-pack a unui sistem de culori, fără interzicerea produselor.</p> <p>(ii) <i>Actor:</i> ANSA + Ministerul Sănătății + Parlament.</p> <p>(iii) <i>Efect așteptat:</i> schimbare graduală a comportamentului de consum spre alimente mai sănătoase, reducerea pe termen lung a bolilor cardiovasculare și a costurilor sistemului de sănătate.</p>
--	--	--